ГОДИНА XXIII. На Цетињу, у суботу 9 јула 1894. БРОЈ 28.

Излази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ на годину [illegible] ф., на године 2 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.

За БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНУ и све остале земље у ЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 10 франака, на пол године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се у плаћеним писмима непосредно администрацији „Гл. Црногорца“ на Цетиње, а може се и преко отправништва новина на коју драго пошту. Дописи шаљу се уредништву. Рукописе се не враћају.

За огласе плаћа се, по простору који заузму из петита, 7 новчића од реда за први пут, а за сваки даљи пут по 5 новчића. За огласе веће и на дуже вријеме попустити се.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

ЦЕТИЊЕ, 8 јула.

Док су непадини догађаји у Фран[illegible] за неко [illegible] дисва[illegible] уговор[illegible] Европе у Азији [illegible] с ништа мање од првога тајне и [illegible] интересе.

Мала краљевина Кореја, која се простире на корејском полуострву, одавна је предметом пожуде сусједног Китаја и још више Јапона. С тога између Китаја и Јапона постоји уговор односно Кореје, да ниједна држава не може у Кореју улазити с војском без одобрења друге. И сада се Јапонска војска мешрила на Кореју одобрењем Китаја, али не оће већ да отоле мијаси, него још више своје посаде потврђујуће, уз врсе протеста Китаја. Отуда је рат између Китаја и Јапона на прагу.

Мијешању Јапана у Кореји повод је био сљедећи. У Кореји постоји јака јапонофилска странка. Тој странци је припадао и један министар, који је за то у прогонству живио у Јапону, одакле је Корејцима пошло за руком, да га намаме у Шангхај, гдје су га убили и тијело му пошиљали у Кореју и шиљали у Сеулу на поругу. Јапонски агенти помоћу јапонских новаца развију усљед тога јаку агитацију по Европи, те успјеше да подигну бунт у неколико мјестима против чиновника. У тој буни су пострадали и Јапанци, којијех има знатна колонија на Кореји. И отуда Јапону жељени повод интервенцији.

У питању корејско најјаче је заинтересована Русија, чије пријеграничје на сјеверу Кореје са корејским обалом. Очевидно је, да Русија не може равнодушно гледати, да јаке државе, као што су Јапан и Китај, ратују по Кореји. Према томе врло је важно како петроградско „Н. Време“ схваћа и опредјељује положај Русије према томе питању: „Најбоље би било да се Јапан и Китај споразумију. — вели „Новое Время“ — али у сваком случају ми не можемо допустити, да Китај и Јапан посједну Кореју својијем војскама. У томе случају наши интереси сиђу се са интересима Кореје. Ми не желимо да Корејци изгубе своју независност, што уживају под врховном влашћу Китаја, јер док у Кореји нема војске ниједне треће државе, — Китаји или Јапану, нама не треба држати флоту у Тихом океану; ако нас наши сусједи принуде да отворимо ратне ходе на одбрани ових двијех снага, ми ћемо прије престати, да установимо мјешовити китајско-руски протекторат над Кореју, но да у ниједном од свијетла пренемо и приступ јапанској или китајској војсци на Кореју. Но мјестима енглеских лађа, Јапан је већ послао 10.000 своје војске на Кореју. Китајци нијесу рачунали, да би Јапан могао послати толико војске на Кореју, и сада нуде војску на знатнијех крајева царства, која ће ићи против Јапанске. По примјеру Јапана, Китај је послао ратно бродовље к корејским обалама. Треба држати, да ће се и јако руско бродовље такође појавити у тијем водама.“

Бечки „Преса“, пишући о овом новом питању, вели: „Питање би било доста равнодушно, да у њему нијесу неке европске силе заинтересоване. Русија нема на мирном океану добре луке, што се не заиђује, и она би своје посједе амурске дало и југу протегла, и већ је чинила покушаје, да јој корејска влада уступи мало обале. Томе се до сада одлучно противиле Енглеска. А за Русију с године на годину у посједе свог царства присвојеше мало корејске обале, од како се гради сибирска жељезница, јер њезине источно-азијатске земље захтијевају бољу луку него што је Владивосток. Ако на Кореји дође до оружаног сукоба између Китаја и Јапона, корејско ће се питање расплам ћети, и тада ће се Енглеска и Русија у томе сукобу умијешати.“

Послиђње телеграфске вијести из Лондона гласе, да је Енглеска понудила Китају и Јапону своје посредовање и да су га обје стране већ примиле.

Велико питање о финансијском плану у италијанском парламенту срећно је рјешено. Парламенат је примио владин предлог о порезу на интересе државнога дуга. Тијем је спрјечена добит, што су иностранци кредитори добивали на италијанскијем државнијем обвезницама, као што је од прилике и парламенат грчки учинио. Неки листови оштро осуђују тај поступак италијанског парламента. Они веле да је требало прије смањити ратни буџет него смањити исплаћивање овијех дугова. Али ако је највећи интерес држава захтијевао, да се ратни буџет не обара, држави је ваљао прво, да удари порез на приход, што државни кредитори добијају. Не могу се влаговици државнијех обвезница оправдати са приватнијем кредиторима: а од како је држава, интерес државни био је напад свега.

ИЗ БУГАРСКЕ.

Код Стамбулова.

Послиђње вијести о уредништво петроградског „Н. Времена“ послало је свога нарочитога дописника у Бугарску, и сада доноси дуге извјештаје његоме. Ево у наводу извјештаја о посјети тог дописника петроградског листа код Стамбулова:

Јучер сам био код Стамбулова, ратника бугарског, који је преудиоце жетоме намјенобрјоњи, послиђње вијести, пријатељи. У Рушчуку су ми говорили да није лако доћи до Стамбулова, те су ме за сваки случај снабдјели препоруком на публицисту „Свободе“ г. Драмов-Левова, да ми он као Стамбуловљев човјек у томе буде на руци. Но госп. Драмов-Левова не нађох у редакцији „Свободе,“ а по нијеђи времена, да га тражим, одлучим да сам пођем на врата Стамбулова само са својом посјетницом. Стамбулов ме одма примио и врло дубљиво. Ја сам се намјерио на присутовање дочеке у Софији: сви представници моје владе уступили су ми своје мјесте и објављивали ме рјечитом готовошћу. Али се од мих то може разумјети: прво, као ја међу владе и стоји бивши руснофил Стојилов, у Бугарској се сматра правац моје политике русофилијом, те је природно, да је представник руског листа био гост по министарствима. Друго, моји министри настоје, да покажу иностранцима, како је у Бугарској доста слободе, безпристрасности, па ваљ је чврсто на посао нови ред у земљи послиђње вијести Стамбуловштине. Сада сам ја био под човјеком, ком је само моје присуство у Софији напомињало његов пад. Иначе мјесец дана тешко ја би могао руски дописник сварати у владине пријатеље у Софији, а над би завршио, но би добро прошао ја он, ја но би с мјесте ступио у односе. Поглавито, разговор с Русом сматрао се преступом....

Ја будим страно побједитеља лако се састати: они су сви од будућности; имали предлажена питања, одређене тачке [illegible], о којијех можеш по [illegible] личности и прогоне. Но Стамбулов — то је обрезак кумир. Нећеш питати [illegible]:

— Како се ви, г. експ-министре, осјећате, [illegible] у земљи?

— [illegible] Бог ме Дуне благодарим г. Стамбулову, ја сам, послиђње обичне [illegible] и питала о мом путовању, пренесе разговор із modius res.

— Ви сте већ читали моју депешу о смрти Карповаа? Тако поретки, непоречни државник! То је био одлонац за репубјаку — и ево се подигла и на-ђ руке.... Ево вам најбоља примјер, да у политичкијем притјешњама не убијају и не обарају владе прије, — значајно изјавио г. Стамбулов.

На моје оно, рођени бугарски лик више сличи побјеранине пуну него ли јаку. Престаните себи мислити, дебелога, правог човјечуљка — особито једнога чела; прав утисак чини чело мјесто лица; чеотица мјесто цјелине. Слике Стамбулова не мијењају му. Оне исправљају црте његова лица, а тијем знаре његов карактеристичан израз.

— Да, Карно убијен, настави госп. Стамбулов — убијен од анархиста. И мене су обарали моја браћа — пост од поста тога покрета. Да, ја ја познајем. Ја сам се још у Одеси познао са русијем нихилистима..., Па отуда бугарски нихилисти... Ха-ха-ха! бугарски нихилисти! Дјеца иду по швајцарскијем универзитетима, па се заражавају идејама европијех емиграната.... Па се врћу овамо и чине покрет. Да! ја сматрам руским на прва рећи: на Руси обвезала ете нас социјалистичком страном....

— Нова влада, иронично настави г. Стамбулов, ето јој нова влада. Али г. [illegible] ја сам готов да му руку подубим. Они гледају на Русију, они су, бистели вјеровали, русофили...?

— Извините, прекидох ја Стамбулова: од мене сам у Бугарској, мислиђе ме, што мени листови с нашом „Свободом“ воре владу русофилством. Међу тијем у Русији знатни дио пресе сматра нашу политику нитуми русофобством. Из чега да се мирре ова два мнења?

— Ево мене. По моме убјеђењу, људи моје владе нијесу у стању, да заслуже сочувству страну. Њима не вјерују, да њиховом застанком нијесу нико. Случај их је донио на власт; власт је добра — треба се за му држати. А чим? Гдје је страна? Нема је. Али нас нема свијеће. треба се подлизати туђој. Ја по вјерном: русофили су у Бугарској огромна и страшна сила. Само из је моја сиротиња могла зауздати. Г. Стојилов и другови, прећашњи русофоби, нијесу него Руси боје се да власт не изгубе. И тако су постали од русофоба русофили.

— Сами што ми неће доћи за руком русофилска помисија. Ја знам: мене сматрају у Русији душмјером — као и ја свако јутро, мјесто кафе, прегрнем моме грло и нијем и се крв. Мене сматрају непријатељем Русије, у чему се варају, и непријатељем руског утицаја у Бугарској, у чему имају разлог, и ја ме се гордим. Али сам ја био влада отворена, и да ту влада поштена непријатеља. А нова влада мисли прикрити Русију русофилством, па тако рјешити династичко питање. А знате ли ви шта ти значи? То значи изјавити, да имаш [illegible] деведесет и девет шанса, а у самој ствари сви је против — ти имаш један један. Ја се нијесам бојао непријатељ дипломата, али се нашијех борим. Не ми ти што су они особито такви, лукави, предусјетни, промишљени, разсни у агитацији. Него ја то што они нас ра[illegible]умију....

— С друге стране узимимо, да су они неправа, да су готови пустити Русију да господари у Бугарској. Може ли се то противстати? Не мислим. Било је времена, када је Бугарска била сасвијем руска, и мене је стало тешко труда, да је ослободим од Русије. И сада, ја тврдо вјерујем, да се прије педесет година неће зближити. А тада ће бугарска бити тако самостално чврста, тако проникнута свијешћу своје неприкосновене народности, да јој неће бити опасно никакво иностранство мијешање. Русија је отворила пут мојој политици, када је учинила огромну погрјешку, одзвавши из Бугарске своје официре. Док су они били у Бугарској напи[illegible] је била на три четврта руска.... Сада је она у највећој мјери национална. Њој нијесу од потребе ни руски ни аустријски учитељи....

— Ја знам да у питању признања [illegible] Његовог Величанства Цара. Прослављено [illegible] Његовог Величанства у свијету [illegible] у назорима моји је позвати не мање него другијем државницима у Европи. Ја знам, да је једном Цар већ одрекао, да прими права Фердинанда, као принца католика, на бугарски престо.... За то нијесам хтио водити дволичну политику, као данашња влада; вратити Русију значило би прије продужити, вратити и му и себе; тако су ми остадали два пута: или Бугарску пречистити на руски калуп, или се од Русије удаљити словијом и њи својим путем. Као бугарски патриот ја сам изабрао оно послиђње, и надам се, да ми и најљући непријатељи не могу одрећи у томе патриотизам. Мене воују, да сам ја мало Русију с Бугарском... Ја то не одричем, што више видим у томе своју заслугу. Самостална национална Бугарска, мешана национална војска, и зближење с Турском, ово задње, коју сам ја поштиво... Ха-ха-ха! Јесам ли ја борио против установа, чији бугарског комитета, могао претпоставити, да ћу с временом морати пуђа Бугарску у савез са Турском? Али ја сам то учинио, а нема покушаја то пречинити!

Ово је све говорио Стамбулов нервозно мјерено и дубоко увјереног човјека, јасним гласом, отворенијем погледом. Али на тијем жутоме мале очи као да су бјежале на страну, интонација постала је неодређена.

— Ова нова господа министри спремају се да ме суде. Нека суде! Ја за [illegible] Ја [illegible] Они неће [illegible] [illegible] Све што сам учинио, све сам чинио за добро Бугарске. Ако ме криве пред суд: то ће морати самом из истог пуна бити судија и задатак наших министра. Сви су они досад радили заједнички самном, под мојијем предсједништвом..... сви!... Тончев, Радославов....

— Лијепога ми министарства! Сви они прво једни другога. Њих није саставило убјеђење, него заједничка мржња према мени. Зар ја не знам, да се они већ жиле једни на другога? Ја знам све што се чини по министарствима. И тек што ми престанем бити страшан, тек се они умире — они ће се покидати и почети да чине скандале и преврате... Као чврст наслон за престо!.... Они мисле, да ћу ја емигрирати. Не, ја остајем у Бугарској. Ја ћу пазити, како ће они припремати народно сабрање. Ја не мислим, да бих се могао опет докопати власти, постати министром. Но ја не могу дозволити да пропасте моја страна. Говоре: нема стамболовске странке. А зашто сада прогоне људе, који су одани Стамболову? Моја странка слушала је реду и власти; а данас је михова власт? Ја ме смијем на ње мјерити да ме бечурлија не ориђе вичући: „доле!...“ И они немају власти да то забране! Што се тиче емиграције, ја сам имао у томе циљу мог на дворе, гдје ће пазити ако постанем мртвом злобе „народне странке....“ Не, ја нећу нигдје! Ја ћу остати у Софији, или ћу негдје у мој родни град Трново, али на границу неће ни пасти.... Може бити да ћу направити моју кћер у Италију.

— Ја сам за сав свој усијех дужан себи, наставио је Стамбулов, и ваља да надостанем: и среће. Она је увијек уза ме била. Инострани дипломати, који су се мијешали у наше ствари, да ми шкоде, нијесу ми. О нашим политичарима да и не говорим; и они својим глупостима ишли су ми на руку. Они су ме хтјели убити, а мјесто мене убили другога — ето историје Болчева.... Среће ми је дала власт; ја сам онио, што неће смјети моји пријемници. Они немају ауторитета на снаге. Пет мјесеца — толико ми дајем рока да владају.... Ви Руси вратите у Бугарској кнеза у Цариград. Ко узвлада Цариградом, влада ће великом балканском државом, која ће се тада подићи самом силом ствари. Ја ни мало не желим да Русија завлади. Наша је држава млада, млада, али.... има и она своје среће! Може бити, да ја нема и сувише да заузмемо Босфор, и да ту

лаштраше историјску улогу... Ту је питање будућности. Говоре да сам је намјеравао вјенчати Кнеза, и довести на његово мјесто грофа Хартенау. На ту је кнежеву најбољи одговор: грофу Хартенау је три године и он је глухо-нијем!

За тијем смо пренули на наше горућа питања. Стамбулов се разговарао о руској књижевности, и распитивао ме, шта чита Потапенко, с којијем је друговао. Кад је чуо, да је Потапенко изгубио мјесто у руској књижевности, и постао непријатељ Стамбулов у бесјетрица, бивши министар остао је врло задовољан.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(**Српска књижевна задруга**) ове године на расположе својијем члановима сљедеће књиге, штампане у државној штампарији у Београду:

1. **Живот и Приповијетанија**, Димитрија Обрадовића прерађенога у књижевности Досиђеја или истим описат и написао П.

2. **Мемоари** Проте Матије Новаковића, са предговором од Љуб. Ковачевића.

3. **Дон Идоло**, написао Вјеобој Атанасијевић, са предговором Анд. Гавриловића.

4. **Камено Доба** написао Јован Жујовић.

5. **Прва Жртва**. Приповијетка из српске прошлости. Написао Андра Гавриловић.

6. **Из Природе**. Мали описи др. Јосифа Панчића, са предговором од Жив. Живановића.

7. **С француског Парнаса**. Превели Владимира М. Јовановића.

Чланови ове наше дијете установе могу бити задовољни и количином и избором добивенијех књига. Ми држимо да се у томе обиру напредује према прошлој години. Само штета, што је ова година српска историја изостала; овај није био готова, није је требало ни започињати, и кад се већ прекинула, ми бисмо желјели да нам се већ не пруža у обрисима, док не буде готова цијела да нађе самостаднијех намјера дјелића, па да је добијемо у једној књизи.

Још једну примједбу. У претходним вијестима Досиђеја уредник књижевне задруге мјесто Досиђеја ђ пише е, као што смо ми исмијали је. Али бисмо ми имали ова се два најмања наша пјесника — Гундулића и Његуша, дан најмања учитеља српскога језика — Вука и Даничића, народне умотворине што су наша мајчина дјела, и дакле требамо народне српске књиге! Ако управа књижевне задруге све ово занемарује или згрјеш уважити, нар није имала толико времена да нашемо нашему филологу, да бар ту, у шестој књизи, ако ће и за час мртвује дванаеста сепаратизам оној широкој мисли једнаства српског, коју је Досиђеј прије сто година проповиједао нашијем бедним?

Ми смо се надали, да ће начелници књижевне задруге имати дуже погледа, да ће она задруга имати њиву сврху, па ако у своме раду неће поћи путем најмајех најмањијех учитеља, и ако неће имати обиђе према једној вјечној народа, која је новала у своје воде, и која јој се тако радо одазвала, да ће заузети бар неутрално становиште према источном и јужном нашем наговору, што нас тако дијели; или послије ове Досиђејеве књиге гдје је управа књижевне задруге најбоље могла да покаже ту своју неутралност, та наша нада нестала.

Нека нам се не замјери, али нека се и не прекри она непрекна шкомеса са Приморја. Т.

Пчеларство за потребу почетника и пчелара, приредио Светозар Љ. Гавриловић. Београд, српска штампарија Дим. Димитријевића. Цијена 3 динара 1894.

Пчеларство је једна подједнаредна грана врло корисна, а при томе најлакша занатија. Ово је за сва слојева друштвена и за сва задовољства. И доиста — осим г. аутор — нема на земљи ни кориснијег посла, који би нам више користи и уживања, и ако спорадно и ако главно занимање, дакле, но што је то пчеларење. Пчеларење је доступачно свима и свакоме, па му се с вољом, вјерном и постојаном пчелом, и нема на земљи друга посла приредног посла, који би задовољавао сиромашне занатлије (мањег трошка,) но што је то пчеларство и пчеларење." Пчелари нијесу само људи, који се пчеларењем у главном занимају, него је већина то спорадно занимање. Па ко дође и дубљетоме пчеларству; то су људи којима је Бог дао, да могу трошити доста времена и труда и новаца, да створе себи што више уживања и забаве. Какво уживање пружа пчеларење, ми то видимо, нарочито страшћу пчелара и једни нису дубљетоме пчеларству, а то је рјечник проте Нејковић, и још човјек у годинама и доста болешљив. Тако старац и болешљива не ће те га видјети по недјељи шетати, гдје сам иде уживати за рођенима, и гдје ужива кушајући их. И још треба додати, да то није нашом уљанин него цијеле рјечке. Дакле у пчеларству треба чојек находити одмора поред свога уживања. Иначе, осим којег дубљетоља пчеларства, што се може наћи у народу, ми немамо исправљајног пчелара. Вјерне најједнога стручњака, који би пчеларе наше упућивао на пут недавнијех успјеха и напједа пчеларства, што је пчеларство учинило у свијету; а такијем би стручњаком могао постати сваки наш свештеник и учитељ! Ако, слава Богу, на пољу српске књижевности имамо дјела о пчеларству тако изврсних, да се у томе можемо ускорадити са најнапреднијим народима. Осим много другијех врлиједнијех радиница, што су на том пољу приређени, довољно би би било споменути проф. Јована Живановића, који нам је пружио изврсну књигу под насловом „Српски Пчелар" коју смо већ [1] препоручали у нашем листу; и ако г. Гавриловића, који нам ову лијепу књигу пружа. Ми опет препоручамо ова дјела особито нашијем свештеницима и учитељима; а онда се тиче, требало би да се пчелара, да се нам дјела набаве међу нама.

Пчеларство би се у Црној Гори могло развити колико игдје, што нам јачи наша богата флора, што наше рудине хајтаре. Па је грехота такви извор народнога бла гостања занемарити. Т.

Успомене из Италије. д-ра Ђ. Доре. Прештампано из „Летописа Матице Српске." У II. Сеју, српска штампарија д-ра Светозара Милетића, 1891 и 1892, I. II. књига. Цијена ?

„На самом сорану налазе се пред очи многе слике знаменитијех историјских догађаја старог, средњег и новог вијека, то се може рећи пунијем правом, да је путовање по Италији путовање кроз цијелу историју свијета" — вели

[1] Ми смо добили дјела сваког свог дјела, које излази у II. Сеју у сврху Јовановић Живановић.

учена писац у своме уводу — па нам то доказује овијем својијем дјелењем не простијем путописом, него би се прије могло рећи научнијем радом.

У првој књизи долазе: Венеција (Млетци,) Падова, Верона, Милан, на Миланској Комско језеро, Турин, Ђенова, Пиза, Болоња; у другој књизи: Фиренција, Рим, Напуљ, Помпеја. Имена овијех градова већ побуђују наш интерес; а опис њих уз класично изображене писца тако нас задржава, да се од његове књиге не можемо одвојити. Ту гледамо не само величанствене мртве споменике италијанске умјетности, него се упознајемо и са великијем сјећањима Италије, и са удивним дијеловима рада на развитак књижевности и уопће културе сјецаја. Поред тога учени писац осврће се и на природу, те вели: „Па ако је пријатно, нашом уживању у недрима царству лијепијех вјештина, приближа у близи недра мајке природе, која се непрестано обнавља а нијед на стари, те се увеселавати и у нашијем дражима! Па не заборавља на људе, с којијем се пријатно. „Нигдје сијесам видио тако отмјен и услужнијех полиција као у Фиренцији..... Па за данас чудо, и сами прослави, који су иначе свуда насртљиви те непосни, у Фиренцији су тихи и скромни, тако да не умјадају у очи, као да их и нема." Па ништа не пропушта, те нас свестрано упознаје са овом класичном земљом тако близком земљом. А г. Дора је у двадесет година пет пута по Италији путовао, „утврђујући свакад старе утиске, које добих у својим пређашњим путовањима, и стичући нове, те су ми они сада неисцрпно врело мојих душевнијех уживања" — што даје већи ауторитет овијем његовијем успоменама, које отварају погледима на наше омладине шири оризонт и душама наше пруža уживања и облагорођавања.

У нашој књижевности ми имамо „Писма из Италије" Љубе Ненадовића, и „Венецију" и „у Латинима" Марка Цара. Ко је ове списе прочитао, и кроз њих завиривао у величину дивоте Италије, тај ће мислити да набави и ово врасно дјело д-ра Дора; а ко ово прочита, те прије није читао, нека их одма набави, да тако што мотивније пијем стече о земљи, у којој је била колијевка модерне сјајетске културе, која је непосредно и на српску просвјету утицала, и која нам ту служи благотворнијем нашијем примјером за нашу будућност. Т.

Примила је VIII. свеска „**ПРОСВЈЕТЕ**" са овијем садржајем:

I. Дио: **На богослужје и духовну науку**: 1) Бесједа при освећењу новог бајачког храма. (Ову бесједу говорио је Његово Високопреосвештенство господин Митрополит Митрофан при освештању храма бајачког 5 новембра 1893 године.) 2) Орисје тришће свог живота, од епископа Висарина, с руског превео Јован Петровић др. професор и катихета. 3) Христос тјешну душу в себи примиа. Свештеника Тихона Задонског. Из „Паломника" превео С. М. П. Д. 4) Правосло-историјска причања о васељенским саборима (Руски написао Т. Четвјрин, превео Л. Б.) 5) Палестина под влашћу хришћанствијех императора. (Од 326—636 г. од Алфонса Кјуро. С руског превели М. Нинковић.)

II. Дио: **На школу, науку и забаву**: 6) Хемија српског пјевачког друштва у Подгорици „Бранко Радичевић", Рјечи Ј. Сундечића. 7) Важност филозофије Платонова, особито у садашњем времену. Пише Л. Поповић. 8) О васпитању и школској дисциплини. Пише Зарија Радичевић, учитељ. 9) Карактеристика јеванђелског свештеника на примјеру турског прогонства. Написао Н. Корјенић.

III. Дио: **За повјест описе и старине**: 10) Камичак — прилошки за други Зетски дом, од Н. Руварца 11) Опис манастира Марче, са његовим принадлежностима. Пише Јеврем Богдановић, парох.

IV. Дио: **За народно благо**: 13) Приповијетке. Прибиљежио Мирко Р. Вујић 14) Женске народне пјесме, прибиљежили Гавра В. Гојковић и Мирко Р. Вујић 15) Загонетке, прибиљежио Симо Р. Мијовић, учитељ у Шекулару 16) Српске народне пословице и разне изреке, прибиљежио В. Радојевић. 17) Листак. 18) Отписи и поруке.

(**Позив на претплату.**) „**ТРГОВИНСКИ ГЛАСНИК**" лист за трговину, радиност и занатлије; орган „Београдске трговачке Омладине;" излази у Београду. Уторнином, четвртком и суботом. — Цијена за Србију на год. 18, на пола год. 9, а на четврт 4. 50 дин.; за иностранство на год 26 дин. или 13 фор.

Претплату на трећу четврт или друго тромјесјечје примају све поште у Србији, док листа оглашћени свуђачи и уредништво, преко Народне Банке; претплата на иностранство шаље се непосредно уредништву „Трговачког Гласника," Београд. —

„Трговински Гласник" једини је српски трговински лист, а своме позиву у свему достојно одговара, па то и заслужује да га прима сваки српски кућа и нарочито трговци и приредници.

„Трговински Гласник" пружа своме читаоцу, поред трговинских, приредних, економских и финансијских расправа, још и корисну науку и забаву за сваког и нарочито за трговачку Омладину; даље — политичке и тачне обавештења о свему, како домаћем, тако и страним трговинским и друштвеним приликама, па и о тачају разних сјемена, манета, и оцјенама: хранс, производа и стоке, са свих важнијех свјетових пјаца. —

Огласе прима по најумјереније мјесни.

(† **Мина Вукомановићка.**) „Мајс Новине" донесе: У броју од првога јула Духова доносјем ово бијешку да је Мина, жена покојнога Вука, која је живјела у Ваљеву, преминула, и да је, по жељи своји, ако у Београд пренесена ради сахране.

Још тада смо хтјели, али нам простор листа није допуштао, да ревимо коју рјеч о животу и раду ове племените душе оримо, које је без мало цијо свијет провела у туђини.

Имо да се каже о њој много лијепо, много добро и много похвално.

Покојна Мина насљедила је била велике дијо особине очеви. Великим дух очев оказао се и на сиромашном раду. Осим тога она је била свестрано образована: и тако је и умно и морално стојала на овој висини, до које високе доиђе само мали број женскиња. Од њено научне спреме и доброг познавања историје српскога народа, његових особина и његових обичаја — видјели су користе сви, који су са њом у додир долазили, па су се тиме користили и неки од бечких научника, који су идио радо и с њом пошто општили са њом. Кажу је и. пр. просто обожавао му и називао је Ђенијем.

Тако образована, а као добар познаје четири страна језика, она је своме оцу, за живота његова, била од велике помоћи. На један рад великог Ђенија српског није био довршен без учешћа нов. Мине. Она

ДИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЕ."

НЕШТО О ЗЕТИ.

Пише *Ал. Јовићевић*.

Од Подгорице и Скадарском Блату у непријатно високом правцу простере се између отрвала великих арбанашких планина и ријеке Мораче, Вукодраговице Горе и старог града Жабљака четири пијаца, од које велике двије приказе турској царевини. Између Подгорице и ријеке Мораче и Пјешке равнице налазе се Комаровско поље, покривено ситним, обли и издужним обутинама и земљом, које је исплодно услијед недостатка изворне и родне земље, а дуж дио четвте равнице између горско-турске границе, ријеке Пјешке и Мораче, града Жабљака и Скадарског Блата садрži у себи доста масних честица, које земљу чине плодоватом, те је овај дио четвте равнице, с малим изузетцима до ријеке Пјешке и к сјеверу до границе, сасвим плодан и родан, и у њему у сијенају сва јужна усјева и воће.

Изгледа, као да је ово мјесто, куда се данас стара она велика низинина, било некад велика дубока долина између великих планинских отрвала, коју је с времена насула вода са земљом сваке врсте, сливајући се в овој пространој долини са планинских врхова од сваке стране ријуће и носеће собом земљу. С јужне стране планинских врхова: Коме, Веруше, Острвице, Стијовић, Градишта, Јавора, Кике, Лоше и планинских врхова у Пиперској Жупи и пиперској планини сва вода текла је, а тече и данас с југу и сјеверу низинама у низинама, потоцима и ријекама, тр. вјеровима носећи собом земљу из поменутих планина, испуњала је овај простор до Румије и створила пространу равницу. Тако мало слијевала се, а слијева се и данас у сву велику увалу и вода са западних падина арбанашких — Проклетије, од Румије, Лопћена и планинског ланца између Румије и Лопћена. Планске воде, које се сливају са ових страна у Скадарско Блато јесу ријеке Мораче са многобројним својим притокама ријеке, потоци и извори, ријека Зета, која у себи садржи сву воду, која се сијева у Пиперској пољу, ријеке Пјешјевића и Пјешјечка. Многобројне сливајуће воде отјерале је свој пут и Задрвенском пору између отрвала Румије и Проклетије, а ријека Дрин потјерао сијевајући отјецајне воде из Скадарског Блата, подјеловао је, те је вода и Скадарског Блата нашла свој излаз проласак, те се по створеној равници разлила и створила блато-језеро.

Скадарско Блато простире се увдуж од Ријеке Пјешјевића до Скадра поред Румије у дужине око 45 километара а у ширини око 12 километра. Сјеверно од Скадарског Блата стара се Зетска равница, која је најплодонија у близини његовој и по обалама ријека. Сливајуће воде од Коме до Пиперског околине, будући много снажније, воће и надмоћније од осталих, носеће земљу и камење, није допустила, да се у подножју својих падина образује језеро, већ је тешка свој терет: камење и пијесак остављала у близини својој, чинећи је узвишенију од осталих дијелова и дијелова језера ово равница, а лакши и лакши терет носило ова даље, док најзадње најлакше сваје бреме земље није донијела чак до створеног језера и у близини његовој, ће наслагала таква земља даје обилан плод; — а још какав би давала она, што се данас налази под водом, те се не обрађује!

Ријека Морача није свагда текла овим данашњим током, већ се разлијевала час тамо, час амо по овој долини од помоља на врх Зетске равнице, растурајући на све стране доносеним камењем, док је с временом напунила и поравнила ово мјесто, а послије поклоне већ и донијела камење, те прециједи ово корито и отградила са порушеним обалама. Ријека Сјетница исто тако текла је другим правцем. Сјетећи нам и то што се Зетском равницом налазе повеће „Бјела" (вадубљених корита) правцем од сјевера к југу, т. ј. к Скадарском Блату, куда је текла некад вода.

Дио Зетске равнице уздуж поред пијеска Скадарског Блата обрастао је густим шумом шиба, заузимајући а доста широки простор. Такође на повише мјеста налазе се и поносећи број висових топола и брјестова. Ибе, тополе и брјестови у Зети су дрва, која служе на сваку кућну употребу, за кровове кућа и за остале домаће домаће послове. —

Ма Подгорице у правој линији преко Темовског поља води волски пут к југу преко чиретог и увусно сграђеног моста на ријеци Цијевни, на правцу ка Зетску равницу на ријеку Зетицу, на којој је сграђено велико државно здање, ће се продаје државна со и што. Иначе се ово мјесто зове и Плавница. Велики је значај добило ово мјесто пошто се овдје саградило тако велико и опште-корисно здање за државну и народну потребу, а још већа, од ваз примогорске вароброд плови редовно по Скадарском Блату, сврћући у одређеном времену блату самог мјеста до утока ријеке Зетице, те прима и низоси путнике. Ово је мјесто главно и пристаниште на Скадарском Блату за Зетску, Бјелопавлићку, Пиперску, Морачку и Васојевићку нахију, одакле се на ова мјеста разводе со свакодневно, а и што у вријеме народне потребе. Преко Плавнице се увози и извози и већа дио трговачке робе из Подгорице, Даниловграда, Пиперска, Колашина, Андријевице и других мањих трговачких мјеста.

Пут волски Зетом врло је уредан, по плану сграђен а касније с обје стране загрнутим, који се доста тешко примају Темовским пољем. Идући од Подгорице к Плавници, остаје нам с десне стране близу ријеке Цијевне село Српска са великом црквом, коју је осветио водоводуми и одлични Митрополит Данило, а у којој је послије ослобођења од Турака и ухваћен био, и на тешке муке осуђен. У овој се цркви проуговорила она знаменита б а д м а в е ч е 1702 г. која је јесам довела

е читала литературу, водила преписку, прибављивала одиначе у страној литератури о раду Вукову и т. д. То је најмање што се може рећи о њеном плодном раду као помоћнице својега ока. Послије смрти очеве она је продужила кореспонденцију са њиним знаменитим људима: Копитаром, старијим и млађим Гримом, Лудвигом Авг. Франкланом, Сигфридом Кајзером, Михлошићем, Талвијем, Фогелом, Ами Пуе ом, Шафариком, Јиречеком, Колларом и т. з.

А као Српкиња, као добра кћи српског народа, и као је готово цијо живот свој провела у Бечу, у страном туђинском свијету, остала на собом свијетлу и свету успомену. Имао с толико топлоте, толико нежности није дубоко свој род као она. Имао с толико сестринске и материнске пажње није предусретао српске синове и кћери, које су над гр[illegible] натрашнје бази[illegible] помоћи у ма но што је то чинила она. И тјешила је, и храбрила је, и помагала је. Чињела је све, што једна с[illegible] племенита и узвишена душа чинити може.

Цијо живот свој провела је међу сви[illegible] и непријатељима, које су остали иза покојног Вука. Она је била и вјерна чувар његова гроба. То, што су Србству сачували сви списи и она преписка, које је иза Вука остала, има да се њој захвали. Она не само да није отуђила ништа него је још и прикупљала и прибирала са свију страна, што год се на бесмртног Вука и његов рад односило.

И ту међу тим религиозним она је радила и на умјетности. Њено најмилије занимање било је живопис. Она је била школована сликар, али сваки и најмањи рад њен настојао будио је дивљење самих бечких знаваца сликарске умјетности. Сваки рад њен показивао је да је творевина једног ријетког, необичног духа.

И та добра и племенита душа српска, и као је далеко од Србије провела цијо свој живот хтјела да је у туђини и у гроб положе. Послиједња јој је жеља била да се пренесе у Србију, у Отаџбину своју и да се овдје сахрани. Жеља јој је испуњена. Тијело њено пренесено је и сахрањено, о државном трошку, овдје у Београду.

Посљедња је пред смрт подуже боловала. Надала се оздрављењу да те средствима у Београду није на одговарала на писма нити им је јављала да је слаба. Њу је у болести редовно посјећивао њен тридесет пета годишњи пријатељ др. Феликс Канитц, знаменити путни етнографије балканског полуострва. Њему се имо захвалити, што се и за смрт Вукову вјерна сачувала у Београду. Од свију свијетлих и високих умова, који су је посјећивали, Канитц је био најзванији пријатељ њен. Нек му је срдачна хвала на томе.

Посљедња Мина, достојна кћи бесмртнога Вука, одмијенила је на сриду једну тежину увреду, коју јој је описао порицајност наносила и једна тежина бол на души својој, што на ријечавање генија њенога она које је било у Француској, није биле позвати. Тај бол је, вјерна, и узкрио њену смрт.

Лака јој српска земља за коју је она умјела остати послушном и у туђини и коју је она тако жарко љубила!

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Грашак и његова вредност за напредне газдинстве

Грашак (Есперета) је биљка од врло великог значаја за напредно сточарство, биљка, која, по вредности својој, превалила у многим приликама и саму луцерну. Према учињеним опитима, грашак врло добро напредује код нас, нарочито у планинским крајевима, гдје су земље прочне.

Наши привредници и по цијелу ову биљку и у великом је интересу да је упознају што тако, као што су упознали и луцерну дјетелину.

Као иначе да их упознамо с грашком.

У сушним годинама, кад и дјетелина нестане, грашак се издаје и често је — према земљишту — надмашиваше и од саме луцерне. Осим тога, грашак још и поправља земљу и оспособљава је за боље успијевање до идућег усјева. Услед тога, што грашак има много и дугачких жила, он је у стању да разгриће земљу боље, но и једна друга биљна трава. То је и слједство, да се многа земљишта тек овдје могу на питомије усјеве да сијеју, кад се на њима напријед грашак посије, нарочито она земљишта, која са своје чврстине нијесу у стању да у довољној мјери уђу потребну влагу. Као претходна усјева за сјемењу, грашак је од велике користи.

Грашак почиње да вибија у исто вријеме, кад и прва дјетелина, порастиже до једног метра високо, а пријијетава још при крају мјесеца маја. Осим што грашак најпитанију и најпријатнију храну даје, коју свака врста стоке домаће стоке радије једе, он на коју дјетелину, он је много отпорнији на суше и при том задовољан са сваким земљиштем и положајем.

Грашак и код нас давно расте на источним и јужним крајевима, а ако га и имамо сваку, ипак мало, но Србија, што је лепо, ја га свуд и сијати можемо; јер гдје год биљка дивље расте, ту се може несигурно и потома сијати. Шта више, још се с добрим успјехом може да сије и у вишим и брдовим крајевима, нарочито на југоисточним, јужним и југозападним странама; једино су сјеверне стране за добро и напредно успијевање грашка неповољне.

Гдје и у орањима и у здравицама најбоље довољно врста, онда ће грашак много бујнији бити; а како би дубоко своје жиле пустио, то је, мислим даје и здравица, као и за луцерну, дубока и пропустљива. Потребно је и помислити, да грашак за своје добро успијевање тражи исдужно вречушу, као што се то још до прије 10 година тврдило; у доброј и добро спремљеној и уређеној земљи, грашак добро успијева, па ма она којих му драго својства била; с тога је и нужно, да се земља за добро успијевање грашка преобраћајмисем добрије и тиме надмашимо оно, што јој по природи земљиште и по плодности на достаје. Дубоко и брижљиво изоравано оранье, много допринесе бујности и гушћем порасту грашка још у почетку. Исто је тако нужно, да је земља чиста од корова и травурина; јер, у колико је земља чистија, у толико ће и грашак бити бујнији, напреднији, надрживанији и трајнији.

Гдје би била земља затрављена, онда се смијемо сијати грашак прије, док је од трава не очистимо, нарочито од зубаче и перуновине; то су му најмоћни непријатељи. Из истога очишћеном земљишту, не само да ће грашак бити напреднији, него ће и сваки озима отрванина прерасти напредовати. Још ће боље грашак успјети за угару, и много ће боље и корисније бити, да се на угару не посије одна отрванина, него најприје грашак, па тек послије њега да дође озима пшеница, или јечам, пошто ће грашак овим усјевима још боље спремити земљиште.

Ми можемо грашак посијати и у смјеси с неким јарим усјевом, н. пр. јечмом или овсом, само што у том случају морамо при сијању пазити, да јечам или овас не посијемо прегусто, да тиме не угушимо младе грашак. С добрим успјехом можемо без мијеше смјесе и с јеснем, као овим усјевом сијати. С јесњим посијем грашак се држе и много боље и сигурније сузу, но би она изузет жита настали, јер би се за то пољским плодом довољно осигурао.

За стрвине грашак је напредни предходник, јер он и земљу у подпуној мјери заузимује и оставља за собом доста остатака од жила, стрвина и лишћа, као и луцерна, и тиме се објашњава, што стрвине, које у пошто своје жиле врло плитко пуштају, можемо неколико година једно за другим сијати послије грашка, без да би претходни морали ђубрити.

Сјеме обично сијемо с пауницом које дно, низ годо, на је с тога и нужно, да га гушће посијемо; у бољој земљи посијемо на хектар 200, а у слабијој 250 килограма. И на прљаво се сијање треба добро да пристанемо, јер се добро и једно по мишљу, потребује сјеме грашково многи хектар у земљи. Добро ће бити, да се усијано сјеме дрљачом подубље протрља, што баш није на тако лако, пошто је сјеме лако, па при дрљању мисиче на површину, па ако послије сијања не наступи довољно влажно вријеме, онда оно сјеме, које се на површини нађе, неће ни проклијати, него ће у томе и пропасти. Но да би могли сјеме боље протрљати, треба га на једно 30 сати натопити у чистој води, да се оно чауриће напуне водом и тиме отежа. Послије тог времена треба сјеме из воде извадити и нагиње га растурити, да му се површина у толико осуши, да се оно на прио не лијепи и да се при сијању једнако разбацати може. То ће још брже ићи, кад се у колиним суво већ сјеме, сувим пијеском или сувом ситном земљом неколико пута протури. Тако спремљено сјеме много се лакше дрљачом протрљава, па и оно проклија, које на површини остане, јер у дуоци има воде, која ће клијање ускорити.

Напредно успијевање грашка, много зависи од шјелисходне жетве, исто тако као и код детелине луцерне што је случај. Одма послије прве косиде, треба грашак добро ђубрити и покрајњо предрљати, и тако за високо повјесити, да се не слисти до земље баш, но да остане поједна стрмка, која ће грашк преко зиме од прмрзли и у сувој мјери миљи да сачува, па ако одма и пролијеће поново бујно да набије. Од сада па у будуће, треба сваког пролијећа подрљати, а над грашк остари и почне да се пробрђује, треба га и ђубрити, али врло рано, о пролијеће и то натрулим ђубретом, које се даје подједнако растурити. Што грашк буде у току годинама напреднији, што га будемо редовно држали и ђубрили, тим ће и у каснијем годинама остати гушћи и бујан. Кад грашк једном земљу завреди, онда су му већ и жиле толико у земљу продрле, да му врло мало и суша ништа не могу нахудити; сад само остаје редовна, свакогодишња жетва — ђубрење и дрљање, па је онда доходак за читав низ година сигурна.

Прве године треба рано посијати, да до зиме још толико нарасте и ојача да многе и најјачој зими одолети. Но ако се прве године није довољно убудала и очврсла, онда је не треба на косити, но оставити мекоштеву да презими, па ћемо је на тај начин осигурати за више година у напријед. Прве године не смијемо ни овце на њиву испустити; тросе, четврте године можемо и то учинити, кад смо је у порасту осигурали.

Сваке године даје грашк само један пуп отвор; буде ли година повољна мањ ћемо и два отвора добити, али овај други исиђа увијек у половину слабији, и у толико је, т. ј. у мноштвом, лошији грашк од луцерне, а с обзиром на хранљиву вредност, бољи је од ње. На сијено треба грашк косити пред само цвјетање; онда, кад се тек по мјеђе по неки цвјетак увиђе. Па и у томе је од дјетелине бољи, што се лакше осуши и што се грамчице и лакше мање доме.

За сјеме треба оставити један комад старијег грашка, на чим сјеме на доњим странама почне да руди, треба га одма косити, оставити у односима да се просуши, повезати га у мале снопиће и оставити тако да подпуно добро, па кад и то буде, онда да се омлати.

Ако будемо грашк увијек носили пред сами цвјет, ако га будемо дрљањем и ђубрењем сваке године жетовали и подмлађивали, онда ће нам грашк на једном мјесту остати 20 и више година, а ако то не учинимо, т. ј. ако га оставимо без њега на милост и немилост самој природи, она ће у толико осиђати, да ћемо га већ послије 6—10 година морати да пресијемо. На ту исту њиву, могли би га тек послије 8—10 година посијати, прије не, јер грашк и сам себе не подносе на истој њиви послије краћег времена.

Што се, на послетку, самог доходка тиче, доходак је према мјесним околностима, према земљи и њиви, врло разан, и тако можемо с једног хектара добити 3500—4000 килограма најбољег, најпитанијег сијена, и 500—800 килограма сјемена.

Нашим привредницима препоручујем ову њиву биљку најтоплије.

(Из „Тешака".)

(**Трговина.**) Ово су цијене на нашијем пазарима:

Подгорица, 20 јуна.

Волови сува од 120 жила 55 опор. — Врана овца и козје сува 5 опорина — Урметина 1 жило 4 новчића. — Брашно урметиново 1 жило 4½ новч. — Пшеница 1 жило 6½ новчића. — Овас 1 жило 5 новчића. — Раж 1 жило 5 новчића. — Јечам 1 жило 5 новчића. — Пасуљ 1 жило 8 н. — Кртола 1 жило 2 новч. — Масло 1 жило 70 новч. — Сир 1 жило 27 н. — Сворум 1 жило 40 н. — Восак 1 жило 1 ф. и 20 новч. — Јабуке 1 жило 8 новчића. — Вуне 1 жило 50 новч. — Свиње буде 1 жило 80 новч. — Трава бухарске суве 1 жило 30 новч. — Дуван у лисчице 1 жило 40 новчића.

Никшић, 14 јуна.

Волови од 150 жила 65 ф. — Волови од 100 жила 40—42 опорина. — Брава од 18 жила 5 ф. до 5 ф. и 50 новч. — Брава од 15 жила 4 опор. — Пшеница 1 жило 7 новчића. — Урметин 1 жило 4½ новч. — Јечам 1 жило 5 новчића. — Суражица 1 жило 5 новч. — Масло 1 жило 65 новч. — Тир млади 1 жило 20 новч. — Вуне 1 жило 48—50 новч. — Кожице јагњеће и јареће здраве комад 75 новч.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 8 јуна.

(**С Двора.**) Њесина Свјетлост Кнегињица Олга Данилова отпутовала је у понедјељак пут Млетака.

(**Одликовања.**) Његово Високочанство Господар наводио је одликовати: начелника михајловске артилеријске академије, Венерал-Лајтнанта Николаја Афанасијевића Демјанскова, Лејб-медика тајног савјетника Карла Андрејевића Раухфуса, начелника војно-медицин. академије, тајног савјет. Виктора Васиљевића Пашутина, у Петрограду ректора петербурског университета Петра Васиљевића Никитина, ректора варшавског университета тајног савјетника Ивана Петровића Шчелкова, ректора казанског университета дјејствитељног статског савјетника Константина Васиљевића Ворошилова — I јем степеном Данилова реда; ученог секретара војно-медицинске академије књаза Тарханова — II-јем степеном истога реда; и секретара императорског посланства у Цариграду, Александра Александровића Смирнова, колешког савјетника Спиридона Антоновића Мукејева, колешког савјетника Франца Фроловића Ренецког и надворског савјетника Ивана Ивановића Јановског у Петрограду — III ријемстепеном истога реда.

(**Личне вијести.**) Његово Високопреосвештенство г. Митрополит Митрофан отпутовао је прошле недјеље у Одесу, гдје ће се бавити као гост великог, одличног и примјерног друга Данилова и црногорског грађанина, које није било васпитано, подигнуто туђ и изгубило веру на бољу будућност на у најоснијем времену. — Одатле остаје нам с десне стране села: Мазаи, Горичани, Бореданци и Кајеловић, и с лијеве: Мојановићи, Голубовци, Балабани, Бишићани и Гостиљ.

Зета је најпитомија орисна земља; с тога су је и дубили српски великаши, те малом мисли и самовоља у њој. Зета је колијевка Немањића, јер се на ријеци Рибници код Подгорице налазио први манастир владајуће куће Немањића. Стеван Немања, који је био цијо у стању сјединити сва раздијељена и разбрастајућа српска племена. Зета је земља, која је дала многе витезе и јунаке, многе властелине и племиће, многе господаре Зете и Црноје Горе, и која је из себе населила са својим врлим родољубима и многа племена старе Црне Горе. Зета је земља, која је била украшена и са невјешто цркве из доба Немањића, као: Грмна у Подгорици, која и данас постоји, у Вукодинима, коју је градио цар Душан Силни, која је била порушена од турске силе, али је данас поновљена, у Бишићанима, од које данас ни трага нема, и „Никоља-цркве" — врата светог Николе — на сјеверу истоку од Голубовца, која је изнутра исписана, те се у њој не врши богослужење. Управо се на „Никоља-цркву на зна, коју је саградио.

Због великијех мочвара сва ова равница цијелог Зета у великој мјери страда од грознице, па многи и зими. Нема тома, мога није окушала грозница, чим губе живот и здравље, а наравно и душевно здравље, које стоји у тијесној вези са тјелесним. Изгледају подбули, блиједи, жути, слабуњави, крњави и доста ситни. При том у овој равници, што сам примјетио, има велики број хромих у једној или објема ногама, особито код жена. Не знам, који узрок може бити овом, особито код жена, али није неумјесно држање и не обраћање пажње при дрљању и повијању дјеце, особито код женске; што ради знамо достављати ваше нашим лијечницима, који би требали сву грану болјести испитати, као и узрок њеним: да ли долази од неумјесног дрљања дјеце, или од мочварног земљишта, или од прирођене болјести, те одговарајућим мјерама и лечилним мјерама и упутствима стану на пут овој потрдној и по живот народни опасној развијеној болјести као и наступајућој свако године грозници. Сматрам за дужност доставити до знања и Власти, која ће у корист благостања и напретка народног учинити много подручних власти и својих лекара најмужније мјере за предупријеђати, у колико се може, тешку несрећу сваки дан широку се болјест.

Како неумјесно и без пажње држе своју ђецу, онда се отуд, што моме њене одма послије порођаја носе ђецу у колијевци, те кона себи, или надничари другоме, а једну малу и мојну ђецу остаде у рогу бјежиште, те се поистоћено дру, плачући, од чега добивају разне тјелесне и душевне мане; па се дешавало, да се по ђеоја мање и угушено од плача или повоја. Жене су у овом племену врло вредне и радне, или имају грјешке, што остављају своју малу ђечицу разним случајностима, опасностима и неприликама, у којима може дијете, остављено без помоћи, доживјети тешке муке, које га од једном лишиће живота или га за читаву остати тјелесно и душевно, те постане тјелесни и душевни богаљ; што би боље било, да рођ. [illegible] не рађе није, јер живи на штету и примјер свој и својих. Можда и ова попијелавости и неумјесна чињеница при дрљању ђеце — на мо и мајке — поводна узрок овој горепоменутој болјести — грозници, која се више налази у овој равници, него у десет осталих тамних племена. Прогаја код женских у овој болјести мисли је главни узрок, што врло мало мајке повијају дрљању мјерном, као при повијању, тако и при дрљању мјерилу, пошто се просте повијајне; јер је код њих постојала једна мајка рјеч: „Ђеницу дрљи колико-му-трајте, само је грјешота, да умре." Слабу пажњу обраћају ђеци и при домаћем васпитању, нијети у врло малој мјери мајку, а тако и при одијевању на малена, јер готово вјешају му боса и са слабим хаљинама, које не могу малу незначад заштитити од зиме, која је у овој равници зими дуго остра, особито над дуге дути сјеверни вјетар.

(Настављ. се.)

(**Ајмо**) Ајмо, ајмо, ајмо,

Његовог Високопреосвештенства г. Митрополита Хаџи-Саве до Госпођинадиева. — Јучер су отпутовали такође у Оџак г. Аргиропуло, царско руски министар-резидент при нашем Двору, и г. Војвода Гавро Вуковић, министар спољашњијех послова.

(**Г. др. В. Богишић**) наш министар правде, отпутовао је преко Подгорице у Котараји и Андријевицу да прегледа окружне судове.

Мјешовита комисија, турско-црногорска на граници арбанашкој подвијела је идентичне рапорте о свиме проучавању нијесвијех пограничнијех земљиштнијех питања својијем мислима; на се разнијла до нонијех по редба.

(**Г. Дено**) министар-резидент француске републике при нашем Двору, дошао је примити надјеве на Дубровника по наређењу влаште своје владе, да и усмено изрази њему најсрдачнију захвалност на искреном и пријатељском саучешћу Његовог Високочанства, владе и народа нашег у туђи француској за племенитијем Карнотом. У суботу поводом прославе државне свечаности француске републике г. Дено примио је честитања како од стране наше владе, тако од стране дипломатскијех преставника, странијех сила. У понедјелник г. Дено отпутовао је опет у Дубровник.

(**Диплома признања.**) Наша Управа пошта добила је на бечкој изложби комуникационијех средстава диплому признања за изложене наше поштанске марке.

(**Из Цариграда**) нам пишу:

Његово Величанство Султан примило је примити на аудијенцији г. М. Бакића, нашег отправника послова у Цариграду, са госпођом, као младенце.

(**Необична аруђина**) је по Петрову дневи на три-четири дана допирала до 40 степ. Реом.: на смо у уторник имали лијепу кишу, која је прилично расхладила, али није недала дуже од петнаестог пола; а већ се опажа по свој земљи потреба од благодатне кише.

Пишу нам из **Измира**:

Осих дана пренуо је одавде руски конзул г. Илариноов на своје намјенодређено мјесто у Солун на мјесто покојног Јастребова.

О доброти и раду г. Илариноова није у стању моје перо писати, али ћу у кратко овдје истаћи његово дјеловање за 7. година у које је заступао Русију у Измиру.

Госп. Илариноов је, поред својих одличних врлина и зеона побожан. За ово 7 година украсио је и обдарио многе цркве и манастире крај Измира и околину. Његова је рука дарежљива у свакој прилици. За вијеме колере прошле године у Измиру. Илариноов је својим дарежљивом руком много спасао од сиротинске глади. Он је дубоког и бранич сиромаха и крај штићеника и бранитељ занадмутих. За ово 7 година стекао је Илариноов у све народности овдје, и у све слојеве народа велике симпатије, што су му и приликом одласка његова одавде изражене од цијелог народа, те поред великих осјећаја народних дирнуте је у свим православним срцима жеља за срећни повратак одавде. Он је тако исто дијело имао остаде и у Солуну, али је био конзул у Мостару.

Између многих високих одличја добио је ове године и велики орден лежије св. Спасовића.

Наше браће у Македонији добише у лицу госп. Илариноова правога замјеника неумрлог Јастребова и потомитог штићеника правде и слободе. — Честитамо нашој браћи Македонцима, а ми му одавде желимо из све душе: „Срећан ти пут, честити побједнче и штићенче правде и слободе!“

Са г. Илариноовим отишао је с њим из службе и честити наш брат Хериговац г. Јован Ковачевић.

Госп. Јован Ковачевић одликовао је у служби руској. Он је познат свуда због његова добровољства и одличног владања и постојаности у својој служби.

Прошле године одликован је од Његовог Високочанства Краља Николе орденом Данилова реда IV-тим степеном. Г. Јован Ковачевић је син легендарног српског јунака Петра Ковачевића.

РАЗЛИЧИТО.

(**Потрес у Цариграду.**) О потресу који је снашао Цариград, јављају одавде: У подне осјетисмо су први ударци у читавом граду. Куће су се њихале попут лађа на мору за олује. Једна што су становници могли изићи из кућа, стиже је већ други ударац, једнако жестоки. Много кућа се је дјелимице порушило. За пет тренутака све су улице биле пуне свјетине, која је бјежала и пристрашена трчала без циља амо и тамо. Све бјеже и сви дућани затворени су полатварани. Јаки бурни у Галати срушила се једна кућа, која је пакула сва своје увуђене. У Стамбулу учинио је потрес годишно штете мањи и у Пери и у Галати. Министар полиције узео је сам под свој надзор прекривање рањених и мртвих те спремање пријелних предмета, које нијесу могли становници на кућа понијети. Наше минарете и многе куће је порушено. Број рањених и мртвих до сада се не може означити. — Прва три удара обила су се у кратком размаку једно иза другога. — Данас дан слиједила су на вечер; најјачи био је крај ударац у 12 сати 24 минута и ноћи. Потрес дошао је од сјевера на југ и потрајао 10 секунда. — Дошао је оштећен базар, гдје земе погинуле више мртвих. На разним мјестима погинуло се је петеро. Рачуна се, да има око двјеста мртвих и рањених. Обичнијем кућама по артовима и пространим повјетрима изван града. Бројевима сасвим је прешутута. — Задње вијести из Цариграда гласе: Овдје још свакодневно влада панични страх од потреса. Четврти ударац само се је сјетио. Скоро сви становници ноћи и бораве на улици. И на приближним остацима потрес је дуго трајао, мало на све куће су разорене, многи људи погубјаше. — Мраморно море било је од потреса силно узрујано. Лађе су се силно на валовима њихале. Анатолска жељезница има много штете. — Тај потрес је разорио. У Пери и Стамбулу нема улице, гдје не би која то кућа била порушена. Највише је оштећен велики базар у Стамбулу. Велики мјетов крај срушио се је и засуо много људи. Цијени се, да је од тог погубјено 150 особа. — Зватио су трјеста и осмеро села за обиду, али нијесу толико као Пера и Галата.

(**Предсједник француске коморе.**) Француска комора изабрала је, Досадашњег подпредсједника Бердоа својим предсједником на мјесто Казимира Перијера. Августа Лаурент Бердо јесте је млад човјек, рођен је 10 септембра 1851 у Лиону, па иједа је професор, сјајан у говору. Од заступник од 1884, те се је неколико пута потврдио од Перијера при рачуна, коју је и био главни извјестилац. Год. 1892 намјесник је Бердо Казимира као министар комерцијалне, а у задњем министарству Перијеровом од 3 децембра 1893 преузео је лијечницу финанција. У Дијевсом министарству није прекинуо рад болести нијеје лијечнице, а тад је и одбио Перијерову понуду, да састави нови кабинет, иза је Дини или умјесто [illegible] устану остаду. Бердо је врло симпатичан човјек лијепе танке косе, мале нуно браде и бријена, мањих очију, [illegible] прилично је крупна тијела, — али жалобно болује од занадлучне болести на јетри, на је тако мало једе, да би можао домјенити многе вјерујетиви. Комора га је као одлична говорника и поштењака [illegible] особито пријатеља Перијеру почастила тим избором. — Под предсједником коморе изабран је републиканац Кјусел.

(**Мјешчани на одру Карнота.**) На одар Карнота положено је венце од хиљаде [illegible] да пријеме спроводе на 24 мјеа, али [illegible] нијесу урачунати мјешчани, који су се засебно носили. Друге да те вијенци коштају на 4 милијона франака. Обична цијена биће је од 2000 до 5000 франака, иснад 1000 франака било је врло мало вијенаца, а вијенац руског цара коштао је 8000 франака. Тај вијенац биће је од свијетлијеног цвијећа сплетен, а имаоше је у пречнику 6 метара. Осим тога биће је имао других вијенаца који су у пречнику имали од 2 до 4½ метра.

(**Сви предсједници**) Интересантна гимнастичарска јест сада сви предсједника француске републике. Клауд Казимир Перијер, који сада треће гимнастичарска разред. Исјашњи другови, који се обичавају попут других гимнастичара [illegible] политичким, били су или добри политичари умјерени, да ће Перијерови отац бити изабрани предсједником, али су ти мени хтјели подражити, на су читав дан викали: „Vive Dupuy!“ То није свиђало милог Перијера, па је замјеђу другови, да ни у оца просе један дан празничи.

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ БОР. БИРА“.

ЦАРИГРАД, 2 јула. — Јучер по подне били су два јака потреса. Влади неизмјерни страх. Становништво разбјежало се по пољу. Званични извјештај до сада бјежи 110 мртвијех. Штету није могуће пропијенити.

ЛОНДОН, 2 јула. — Кимберлеј предложио је Кинеју и Јапону посредовање Инглеске. Јапан је примио.

ЛОНДОН, 3 јула. — Кинеј такође примио је посредовање Инглеске у корејском питању.

ПАРИЗ, 3 јула. — Свечковина јучерашња прошла је у највећем миру. Друштва алсацко-лоренска дефилирала су испред споменика Стразбурга и Орлеанске Дјевице у присуству великог мноштва.

ЦАРИГРАД, 3 јула. — У 24 сата чуо се један ударац. Становништво почиње се умиривати.

ЦАРИГРАД, 4 јула. — У послијеђе 24 сата један слаби ударац. Капитулације министарстава преостаје се у баракс.

РИМ, 5 јула. — Сенат је примио пројект против анархиста.

ПЕТРОГРАД, 5 јула. — По дворској одлуци пјевчање И. Кијевске Кесиије биће 1 августа. За тијем ће Цар поћи на велике манопре у Смоленск. Ово године неће путовати у иностранство јер чека краљевски пар дански у Петроград.

ЛОНДОН 6 јула. — Горња кућа примила је закон против странаца са 89 против 37 гласа. Јучер је било крштење сина Војводе Јоркског у присуству Краљице, Престолонасљедника, Царовића и принцесе Хесенске Алисе.

ПЕТРОГРАД, 6 јула. — Стање здравља Гирсова задовољава.

БЕЧ, 7 јула. — Пропјевали су Велики Кијев Петар и Велика Кијегиња Милица.

ЦАРИГРАД, 7 јула. — Данас у подне чуо се потрес доста јак, али без велике штете.

ПАРИЗ, 7 јула. — При расправи закона против анархиста Гобле је гомилама [illegible] пројекта, који имаше газ бодуа. Пројект је примљен послије генералне расправе великом већином гласова. Специјална расправа сјутра отпочиње.

БЕЧ, 8 јула. — Велики Кијев Петар и Велика Кијегиња Милица отпутовали су у Петроград.

МАСАУА, 8 јула. — Италијани су ушли Касалу.

ЛОНДОН, 8 јула. — На Хаваји је проглашена република.

РИМ, 8 јула. — Кризи је објавио у сенату оставку Кисале ул. жено одобравање.

ГЛАС

Потписати ставља на оно е знање, да је уредно и сним потребама снабдјевено у Жиолену Долу на Његушима близу границе

ХОТЕЛ и ГОСТИОНИЦУ.

Добивају се сваковрсна добра јела и пића, топла и хладна.

ВИНО И ФРЕНКО ВИНО ОД ЛАБОЉЕ ВРСТЕ.

Конак удобан, ред тачан, послуга извесна.

Кућа је ћемачка, цијена умјерена.

Моле се висока господа, поштована публика и путници за ито чешћу и многобројну посјету.

Потписати ими такођер и на Цетињу добро снабдјевену и свима потребама опскрбљену

ГОСТИОНИЦУ КОД СОКОЛА „КРАЉЕВИЋА МАРКА“

су шест путничких соба за коначенье, изврсним јелом и пићем, добром послугом и најумјеренијом цијеном.

Антон Рајковић
власник.

(1—3)

ОГЛАСИ.

Београду

изда срећне срп. држ. вл. лутрије на VIII-е коло вијеће ће прво изучење бити на дан 8 (20) јула ов. год. са главним добитком од

франака 20.000 у сребру

а у доцнијем изучењима главни добитак достижу на франака

150.000, 75.000, 50.000, 40.000, 30.000 и т. д. и т. д.

Цијена је за прво изучење ½ срећна франака **24**, ¼ **12**, ⅛ **6**, и 1/16 **3**.

Потписати шаљемо на захтјев свакоме „План“ изучења а по купи срећну по свршеном изучењу и резултат истог.

Наша фирма стоји трговачком свијету на услугу у свима мјешчанним и банкарским пословима.

Све наше треба упућивати на нашу фирму у Београд.

Телеграм-адреса: „ФОРТУНА“ Београд. С поштовањем: Одавић и Ами. (2—6)

БУРЕКА!

кличу путници на мору, јер нестаде морске болести.

Благонаклоно одликована на Свјетском ресторсном Краљ. Двору.

Потрјебна на свијем изложбама творница ранија и ликера Краље Марчетића у Задру (Zara—Dalmazia)

произвођа јединствени **против морске болести** уживајући ликер **„Ambrosia“** препоручена неадмашиву своју вишњевицу (Maraschino di Zara) као и остале ликере сопственог производа. Замјена за неосвјаженост своје ранија Лозовача, Шљивовица и Задарезац — Грах (Diadora Bitter).

Разумијевање далматинска столна и десертна вина, сва уз најпоновнију цијену, најбрзим и најсигурнијим путем, поштанским подузећем (Nachnahme) из' иначе.

Преставници у Трјесту: господа: **Шировић и Дамјановић** са складиштем. — Главно складиште у Царигреду код г-ђе Јане Даниловића. — Представништва на Истоку: Одеса. — Теодосија. Батум, Солун. — Измир. — Галаз. — Порт-Саид. — Александрија. — Мостар, Сарајево. — Београд и т. д.

EPILEPSIE,

[illegible]

OFFICE SANITAS
57, Boulevard de Strasbourg
PARIS

30 новчића једна боћица мастила за печате.

Цетиње. **Краљ Бијели.**

Уредник Др. А. Томановић. — Издавалац Држ. Штампарија. — У нов. приног државној штампарији.